

V Bruseli 13. mája 2015
(OR. en)

8784/15

RECH 109
COMPET 191
TELECOM 111

POZNÁMKA

Od:	Predsedníctvo
Komu:	Výbor stálych predstaviteľov/Rada
Predmet:	<i>Príprava zasadnutia Rady pre konkurencieschopnosť, ktoré sa uskutoční 28. – 29. mája 2015</i> Smerom k otvorenej a excelentnej európskej vede – nadviazanie na verejnú konzultáciu Veda 2.0 – diskusia o smerovaní

1. Úvod

Veda 2.0, ktorá sa označuje aj ako otvorená veda, zahŕňa prebiehajúci vývoj v spôsobe fungovania výskumu a organizácie vedy. Tieto zmeny v dynamike vedy a výskumu sú možné vďaka exponenciálnemu nárastu údajov a dostupnosti digitálnych technológií a sú výsledkom globalizácie vedeckej komunity, ako aj narastajúceho dopytu spoločnosti po riešení najväčších výziev našich čias. Majú vplyv na celý cyklus výskumu, od začiatku výskumu až po jeho uverejnenie, ako aj na spôsob, akým sa tento cyklus organizuje.

Dotýka sa to inštitúcií podieľajúcich sa na vede (napr. výskumných organizácií, výskumných rád, organizácií vykonávajúcich výskum, financujúcich subjektov), ako aj spôsobu šírenia a hodnotenia vedy, napr. vzniku nových vedeckých disciplín, inovačných prístupov pri publikovaní (medzi ktoré patrí podstatný nárast počtu voľne prístupných časopisov) a zmien postupu hodnotenia kvality a vplyvu výskumu.

Komisia začala v júli 2014 verejnú konzultáciu na tému „Veda 2.0: veda v období zmien“, ktorú sprevádzal podkladový dokument. Táto konzultácia sa skončila 30. septembra 2014; nasledovali po nej štyri pracovné semináre s viacerými zainteresovanými stranami usporiadané na účely validácie zistení. Komisia načrtla vo svojej informačnej poznámke¹, ktorú distribuovala na zasadnutí Rady pre konkurencieschopnosť 3. marca 2015, hlavné zistenia a politické odporúčania vyplývajúce z tejto konzultácie.

2. Otvorená veda a kvalita a vplyv vedy: hlavné výsledky verejnej konzultácie s názvom „Veda 2.0: veda v období zmien“

Výsledky konzultácie naznačujú, že pojem „otvorená veda“ môže lepšie odrážať javy opísané v rámci tejto konzultácie.

Väčšina respondentov, ktorí sa zúčastnili na konzultácii, je presvedčená, že otvorená veda zvýši kvalitu a vplyv vedy tým, že bude:

- *spoľahlivejšia*, pretože umožňuje včasné, lepšie a účinnejšie overovanie údajov;
- *efektívnejšia*, pretože zabráni zbytočnému zdvojovaniu podobného výskumného úsilia inde na svete a rozšíri spoluprácu na širší okruh prispievateľov;
- *lepšie reagovať* na spoločenské požiadavky občanov, keďže by sa mohla stať transparentnejšou a otvorenejšou ako predtým;
- *dôveryhodnejšia*, keďže otázky integrity výskumu by sa dali lepšie riešiť v otvorenom a transparentnom kontexte;
- *inkluzívnejšia* pri začleňovaní širšieho spektra tvorcov vedeckých poznatkov nad rámec akademickej pôdy;
- *globálnejšia*, keďže bude uľahčovať medzinárodne organizovaný výskum orientovaný na isté poslanie a vedci si budú vymieňať poznatky a údaje pred ich zverejnením, čím sa dosiahne rýchlejší pokrok vo vede a inovácie budú rýchlejšie dostupné.

¹ 6409/15.

Diskusia s viacerými zainteresovanými stranami, ktorú zorganizovala Komisia na tému „Veda v období zmien“, zahŕňala aj rozpravu o tom, ako merať „dosah“ vedeckých výsledkov s prihliadnutím aj na druhy vplyvov, ktoré sa majú merať. Zainteresované strany poznamenali, že otvorená veda by viac reagovala na spoločenské výzvy, čím zdôraznili, že cieľom otvorenej vedy je dosiahnuť vplyv presahujúci vedeckú excelentnosť. Zo zistení verejnej konzultácie v tejto súvislosti vyplýva, že zainteresované strany považujú za potrebné vytvoriť alternatívne spôsoby merania vplyvu výsledkov vedy (v angličtine *altmetrics*), napríklad so zreteľom na využívanie sociálnych médií. Alternatívne spôsoby merania by umožnili merať vplyv výskumu rozmanitejšími spôsobmi, ako sú tradičné bibliometrické ukazovatele, ktoré sú zamerané predovšetkým na produktivitu (napr. počet publikácií).

3. Potenciál otvorenej vedy: politické aspekty

Otázkam otvorenej vedy sa už venovala pozornosť počas rozpravy v Rade, ktorá sa konala 3. marca 2015 a týkala uvoľňovania digitálneho potenciálu Európy pomocou otvoreného a prepojeného výskumu s bohatými údajmi, pričom sa zaznamenal nárast podpory zásad otvorenej vedy, ako je napríklad otvorený prístup.

V niektorých oblastiach otvorenej vedy, najmä pokiaľ ide o otvorený prístup k vedeckým publikáciám a výskumným údajom, sa implementovali politiky tak na úrovni členských štátov, ako aj na úrovni projektov programu Horizont 2020. Iné politiky ešte nie sú dostatočne rozvinuté (napr. v súvislosti s alternatívnym spôsobom merania výsledkov).

Nové skutočnosti vo vede, ku ktorým patrí rozsiahle využívanie digitálnych technológií, už prispievajú k vzájomnej výmene poznatkov naprieč sektormi a hranicami a uľahčujú spoluprácu na diaľku, vytváranie sietí a nových partnerstiev. Preto by sme mali v plnej miere využiť potenciál otvorenej vedy v snahe zintenzívniť vykonávanie zásad Európskeho výskumného priestoru, šíriť excelentnosť a zvyšovať účasť výskumných pracovníkov na spoločných európskych programoch a iniciatívach.

Nastal čas zhodnotiť a prepojiť tieto rôzne prvky a vytvoriť rozsiahlu, jednotnú a otvorenú politickú víziu pre otvorenú vedu v Európe a mimo nej. K rozvoju čoraz otvorenejšieho Európskeho výskumného priestoru prispieva rozvoj jednotného digitálneho trhu, na ktorom už neexistujú vnútroštátne obmedzenia.

Takáto koherentná politická vízia by mohla predstavovať základ možnej európskej agendy v oblasti otvorenej vedy. Súčasťou agendy by mohla byť podpora otvorenej vedy prostredníctvom vytvárania stimulov a odstraňovania prekážok, napríklad presadzovaním interoperability údajov a odsúhlasením zásad týkajúcich sa integrity výskumu; budovaním príslušných výskumných infraštruktúr, akými sú vedecké archívy a cloudy; podporou otvorenej vedy v rámci Európskeho výskumného priestoru, šírením excelentnosti, posilňovaním širšej účasti a umožňovaním členským štátom, aby spolupracovali na spoločenských výzvach, ako aj podporou otvorenej vedy v rámci programu Horizont 2020.

Európa musí byť na čele globálneho posunu smerom k otvorenej vede a snažiť sa o zmenu spôsobu, akým sa vykonáva výskum, s cieľom využiť sociálno-ekonomické prínosy pre európskych občanov a podniky.

Otázky do diskusie:

1. *Súhlasíte s myšlienkou vytvorenia európskej agendy pre otvorenú vedu?*
2. *Aké konkrétne opatrenia by sa mali prijať na európskej úrovni a na úrovni členských štátov, aby sa pokročilo smerom k agende pre otvorenú vedu? Ako by tento proces mohol prispieť k ďalšiemu rozvoju Európskeho výskumného priestoru a k zvýšeniu kvality a vplyvu vedy, ako aj k šíreniu excelentnosti a rozširovaniu účasti?*
3. *Ako sa môžu zainteresované strany (výskumní pracovníci, študenti, univerzity, financujúce subjekty, podniky, atď.) najlepšie zapojiť do procesu v oblasti otvorenej vedy?*